

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-49>

УДК 368

МЕТОДИКА ОЦІНКИ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

METHODOLOGY FOR ASSESSING MANAGEMENT FINANCIAL AND ECONOMIC RESULTS OF THE INSURANCE COMPANY

Семенча Ілона Євгенівнадоктор економічних наук, професор,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8736-3992>**Semencha Iлона**

Oles Honchar Dnipro National University

Стаття присвячена актуальним питанням оцінки стану управління фінансово-економічними результатами, що є маркерами ефективної діяльності страхових компаній. Зазначено, що в такій оцінці потрібно враховувати етапи розвитку компанії, адже кожний з етапів накладає на процес управління свої особливості. Отже, спершу з цієї позиції виділені та описані зони розвитку підприємства у відповідності до закону еволюційного розвитку систем. Далі запропоновано методику, за допомогою якої можливо визначити зону розвитку, в якій знаходиться страховик; з'ясувати конкретний комплекс необхідних управлінських дій щодо реагування на визначений стан; отримати рекомендацію, які із суб'єктів управління повинні брати участь у активному впровадженні змін у відповідь на визначений стан розвитку компанії. Крім того, детально описано, як рекомендовано впроваджувати методику в практику управління страховою компанією та яким чином вписати визначену оціночну процедуру у загальний план управлінських дій щодо покращення фінансово-економічних результатів компанії.

Ключові слова: управління, зони розвитку, страхова компанія, оцінка, фінансово-економічний стан, результати діяльності, методика.

Статья посвящена актуальным вопросам оценки состояния управления финансово-экономическими результатами, которые являются маркерами эффективной деятельности страховых компаний. Отмечено, что в такой оценке следует учитывать этапы развития компании, ведь каждый из этапов накладывает на процесс управления свои особенности. Итак, сначала из этой точки зрения выделены и описаны зоны развития предприятия в соответствии с законом эволюционного развития систем. Далее предложена методика, с помощью которой возможно определить зону развития, в которой находится страховщик; выяснить конкретный комплекс необходимых управленческих действий по реагированию на определенное состояние; получить рекомендацию, какие из субъектов управления должны участвовать в активном внедрении изменений в ответ на определенное состояние развития компании. Кроме того, подробно описано, как рекомендовано внедрять методику в практику управления страховой компанией и как вписать определенную оценочную процедуру в общий план управленческих действий по улучшению финансово-экономических результатов компании.

Ключевые слова: управление, зоны развития, страховая компания, оценка, финансово-экономическое состояние, результаты деятельности, методика.

In conditions of high competition in the insurance market of Ukraine and in connection with the change of the regulator, the procedure for assessing the management of the financial results of the insurer's activities becomes especially relevant. The article analyzes the existing methods for assessing financial results in the activities of an insurance company and the state of their management. The analysis showed that among the existing methods there is no methodology that would take into account the peculiarities of the stage at which the company is located. Each stage of the evolutionary development of an enterprise is divided into zones: zones of progressive development (the formation stage and the innovative stage), the zone of dynamic stability and the zone of regressive development. And the company, getting into any of the zones on its development path, cannot but take into account the features that arise at this stage. The study gives a characteristic of each zone, defines the features of management. Further, a methodology is proposed with the help of which it became possible to determine the development zone in which the

insurer is located, based on the method of regression analysis of the dynamics of indicators of the financial results of the insurance company in combination with other evaluation criteria. The technique allows to find out a specific set of necessary management actions to respond to a condition determined during the assessment. If an enterprise falls into a zone of its development determined by the methodology, it must first of all not only assess the current operational state, but also consider its tactics and strategy, taking into account the characteristics of the stage in which it is located. Also, the methodology makes it possible to get a recommendation which of the management personnel of the insurer should participate in the active implementation of changes in response to a certain state of development of the company. And here it is necessary to separate the contribution of management and marketing to the achievement of each specific financial result. And at each stage, this contribution will be different and will differ in the methods of influence and in the intensity of the impact on the company's activities. At the end of the article, it is shown how the developed methodology can be integrated into the overall process of managing the financial results of an insurance company, an example is given for a company that, according to the results of the assessment, fell into the zone of dynamic stability.

Keywords: management, development zones, insurance company, assessment, financial and economic condition, results, methodology.

Постановка проблеми. Страховий ринок України зараз переживає перехідний період у зв'язку із зміною регулятора, яким з 1 липня 2020 року став Національний банк України. Із міною регулятора змінилася загальна парадигма та принципи щодо організації діяльності страхових компаній та управління їхньою діяльністю. Такі новели, як відомо, закладені та оприлюднені Національним банком України у «Білій книзі «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні» [1].

Крім того, розпочата реформа передбачає суттєве оновлення законодавчої бази. Так, за планами регулятора, затвердженими 06.12.2021 р. [2], нові законодавчі норми будуть торкатися діяльності і страхових компаній. У I та II кварталі 2022 року готуються до розгляду та затвердження Проекти постанов Правління Національного банку України щодо організації системи управління ризиками, системи внутрішнього контролю в небанківських фінансово-кредитних установах та небанківських фінансових групах (п. 1, 2 Плану), а також Проект постанови Правління про визначення методики формування страхових резервів та вимог до методики розрахунку викупної суми (п. 3 Плану) [2]. Такі суттєві зміни спрямовані, перш за все, на приведення фінансових ринків до однакових принципів та правил управління та організації діяльності, до міжнародних стандартів звітності та формування ресурсів (нами було вже зроблено у [3] детальний аналіз діяльності центрального банку на страховому ринку України). І, як відомо, будь-який період змін потребує від окремої компанії особливо уважно та відповідально відноситись до фінансово-економічних результатів власної діяльності та до ефективності управління цими результатами. Здійснити це з дотриманням комплексного підходу можливо за допомогою сформованої методики оцінки такого стану, яку

можна було б використовувати при здійсненні поточного контролю діяльності та прийнятті управлінських регулюючих рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Всі останні дослідження, що проводились вітчизняними науковцями, можна розділити на дві групи.

Одна група науковців досліджувала результати діяльності страховиків в Україні, їх оцінювання та питання, що впливають на їх розмір та джерела формування. З цього напрямку, на наш погляд, заслуговують на увагу дослідження Балицької М.В. [4], Величко Г.О., Сташкевич Н.М. та Сташкевич О.С. [5], Кравчук Г.В. та Бережної Т.А. [6], Приступи Л.А. [7], Шинкаренко О.М. та Бразілій Н.М. [8].

Інший напрям досліджень торкається питань управління фінансово-економічною діяльністю страхових компаній, в переважній більшості різноманітних його аспектів або методичних підходів щодо аналізу та оцінювання [9–17].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Якщо проаналізувати тематику досліджень, що стосуються питань управління фінансово-економічними результатами діяльності страхових компаній, то можна побачити, що автори зосереджуються на окремих управлінських завданнях, от як: управління грошовими потоками [10], аналіз стресостійкості [11] та управління фінансовими ризиками [12], управління доходами [14]. Також виокремленими питаннями стали розгляд інструментів страхового менеджменту [15–16] та маркетингу [13]; розгляд питань реалізації окремих функцій в організації ефективного управління [17].

Вважаємо такі дослідження корисними, але проміжними для формування комплексних рекомендацій з покращення стану управління страховими компаніями. Крім того, питання

управління, як з боку менеджменту, так і з боку маркетингу в страховій справі, повинно враховувати, на наше переконання, етап розвитку страховика. Так дослідження управління фінансовою діяльністю для ефективного розвитку, що пропонується у [9], повинно враховувати етапи розвитку, адже кожний з них потребуватиме своєї системи, своїх інструментів та управлінських механізмів впливу на фінансово-економічні показники та результати діяльності страховика. Таким чином, вважаємо, що питання розробки загальних підходів та системного і комплексного підходу до методики оцінювання стану управління фінансово-економічною діяльністю страхових компаній потребує подальшої розробки та є дуже актуальним завданням сьогодні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даного дослідження стало розробка методики оцінки стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії з позиції тактичного та стратегічного управління, яка б остаточно

забезпечувала комплексний підхід та допомагала управлінській ланці страхової компанії у забезпеченні її прогресивного розвитку у майбутні періоди функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна компанія в ході свого функціонування проходить низку етапів. Всі вони є відображенням реалізації Закону еволюційного розвитку складних соціально-економічних систем, який є беззаперечним та діє без прив'язки до різноманітних умов соціально-економічних систем та їх особливостей. Страхова компанія як складна фінансово-економічна система також проходить всі ці етапи (рис. 1).

Як видно з рис. 1, важливо розуміти особливості функціонування та необхідності в управлінні для отримання позитивних фінансово-економічних результатів на кожному з етапів. Отже, розглянемо їх детальніше. З позиції управління, спочатку важливо виокремити ті зони, на які можливо буде впливати керуючий системі страховика. Вважаємо, що зони створення та ліквідації підприємства є залежними

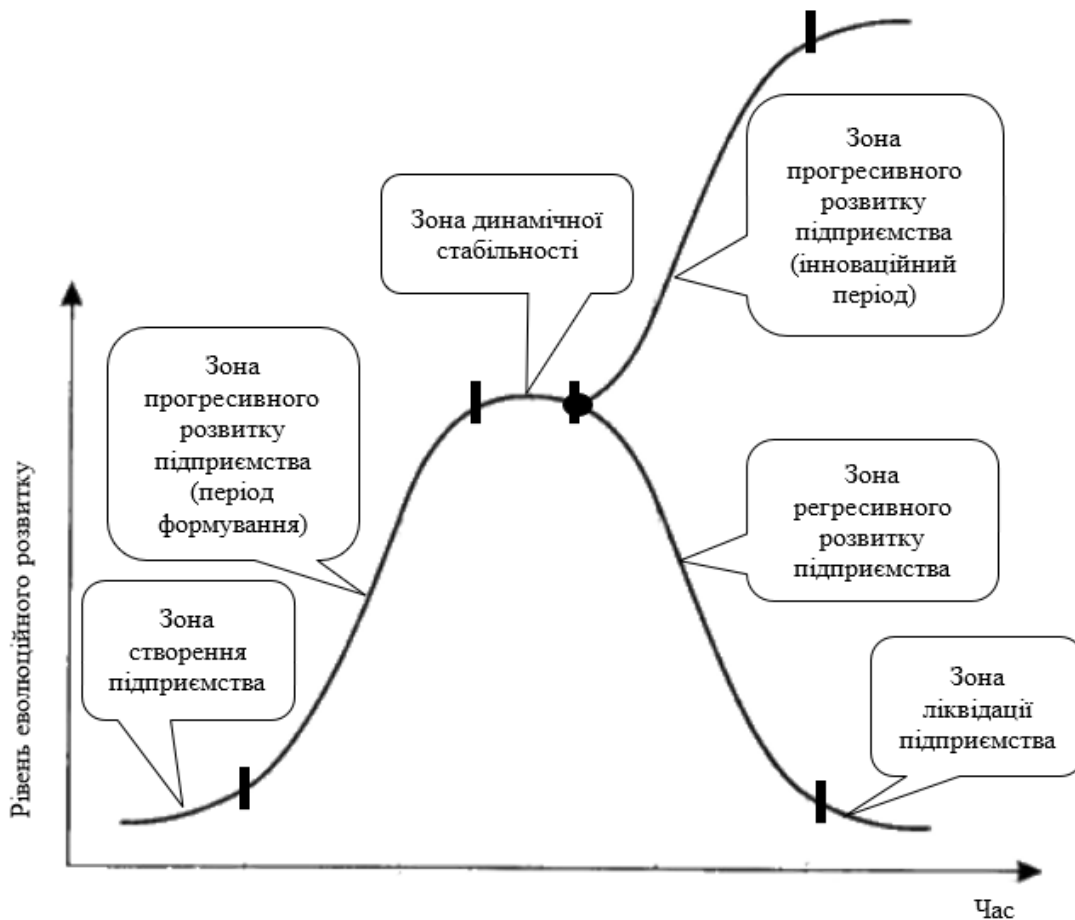

Рис. 1. Зони розвитку підприємства у відповідності до закону еволюційного розвитку систем

Джерело: розроблено автором

від зовнішніх норм, процедур та правил, що прописані у законних та підзаконних актах, тим самим можуть бути прибрані з аналізу. Адже, як на етапі зародження компанії, так і на етапі згортання її діяльності, для кращого управління, як правило, задіяні зовнішні учасники процесу.

Всі інші етапи підлягатимуть оцінці стану управління фінансово-економічними результатами, адже це безпосередньо впливає на отримання компанією прибутку як кінцевої цілі її діяльності. Згідно Закону еволюційного розвитку систем, компанія проходить цикл часових періодів (один цілісний період якраз зображений на рис. 1), який, в свою чергу, поділяється на чотири зони. Є дві зони прогресивного розвитку, тобто в цей період компанія знаходиться на етапі переходу від одного стійкого стану до іншого, при цьому набуваючи досвід та отримуючи певні наслідки від побудови своєї діяльності. Суттєва відмінність між ними є та полягає в здатності функціонувати, тобто у наявності забезпечуючої конкурентоспроможності як базового результату, що дає можливість будь-якому підприємству вдало позиціонувати себе на ринку, досягати певних конкурентних позицій на ньому. А, як відомо, страховий ринок сьогодні дуже щільний (станом на вересень 2021 р. – 169 страховиків [18]) та потребує від страхових компаній не просто сформувати свої страхові резерви, але й підготувати всі підсистеми компанії до активних ринкових дій.

Інша за проявами та ознаками – це зона динамічної стабільності. З точки зору фінансово-економічних результатів, нібито, все позитивно, не відбувається значних коливань, зміни прогнозовані та не викликають загострення ризиковості. Але, цей етап саме тому й потребує особливої уваги з боку управління, адже відповідно до Закону еволюційного розвитку систем відразу після цього етапу, де панує порядок, злагодженість дій та передбачуваність подій, настає час біфуркаційних подій (позначено на рис. 1 крапкою у кінці зони динамічної стабільності), що різко переводять компанію із стабільного стану до хаотичної роботи. Саме тому управління в зоні динамічної стабільності повинно пильно слідкувати за змінами, що відбуваються в зовнішньому середовищі компанії, прицільно аналізувати поточний стан та розробляти новачі за різними напрямками своєї діяльності.

І остання зона, яка стоїть окремо від інших, що за ознаками має негативне забарвлення та фінансово-економічні руйнівні наслідки, – це зона регресивного розвитку. З впевненістю можна сказати, що потрапляння компанії

до цієї зони говорить про значні помилки в управлінні компанією у попередні періоди, про низьку компетентність управлінського персоналу страховика, або про відверті наміри власників згортати свою діяльність на страховому ринку. Відповідно, захід до цієї зони потребуватиме від компанії комплексної програми виходу з кризи та дуже інтенсивних та довготермінових дій, щоб запобігти потраплянню до зони ліквідації.

Таким чином, зрозумівши особливості, що характерні для кожної зони Закону еволюційного розвитку систем, можна запропонувати страховикам методіку оцінки стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії з позиції тактичного та стратегічного управління.

Розберемо, чому саме мова повинна йти про дії у тактичному та стратегічному управлінні. Проведення оцінювання та моніторингу поточних фінансово-економічних результатів діяльності страхової компанії потрібно у кожний момент як індикатор правильності попередніх рішень та фіксація стану на кривій Закону еволюційного розвитку систем. І тут, як раз, буде доречним проводити ту процедуру оцінювання, яку пропонували Кравчук Г.В. та Бережна Т.А. у [6], Приступа Л.А. у [7], Шинкаренко О.М. та Бразілій Н.М. у [8], Говорушко Т.А., Стецюк В.М. та Толстенко О.Ю. у [9], інші. Таке оцінювання, безперечно, потрібно робити, бо воно дуже корисне та допомагає компанії тримати свій функціональний стан. Але, не зважаючи на це, для ефективного управління компанією потрібно дивитись на майбутні періоди. І тут, безумовно, треба враховувати не тільки поточний стан, але й особливості періоду, що наближається. А він, як раз, і несе характеристики певної зони та потребує розробки саме тактичних та стратегічних заходів та програм, які будуть впроваджуватись компанією та забезпечувати загально позитивний фінансово-економічний результат.

Отже, пропонується методіка оцінки стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії саме з позиції тактичного та стратегічного управління (рис. 2). Вона спрямована вирішувати низку таких управлінських завдань:

1) виступає як дієвий додатковий управлінський інструмент, що усуває раніше існуючу прогалину в оцінці стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії;

2) дає розуміння процедури визначення того етапу розвитку, на якому знаходиться компанія;

3) вказує на конкретний комплекс необхідних управлінських дій щодо реагування на визначений стан;

4) дає рекомендацію, які із суб'єктів управління повинні брати участь у активному впровадженні змін у відповідь на визначений стан розвитку компанії.

Крім того, вважаємо важливим підкреслити, що дії управлінського персоналу страховика повинні бути чітко розмежовані між страховим менеджментом та страховим маркетингом. Це дозволить, на нашу думку, досягти більшої якості в прийнятті управлінських рішень та посилить загальний стан управління страховою компанією.

В методиці визначені пріоритетні відповідальні ланки управління, що повинні забез-

печувати реалізацію тих чи інших програм у відповідності до потрапляння компанії до певної зони розвитку. На завершальному етапі управління, який повинен іти далі, після застосування запропонованої методики, можна використовувати вже існуючі розробки інших авторів.

Наприклад, якщо за результатами оцінювання компанія зафіксувала себе в зоні динамічної стабільності, то їй рекомендовано займатися пошуком напрямів свого інноваційного розвитку. Отже, маркетинг компанії, використовуючи підходи Корват О.В. та Мамедова Н.К. [13], зможуть зайнятися питаннями оптимізації збуту, визначенням нових продуктів або нових ринкових сегментів для розширення бізнесу. Стратегічний

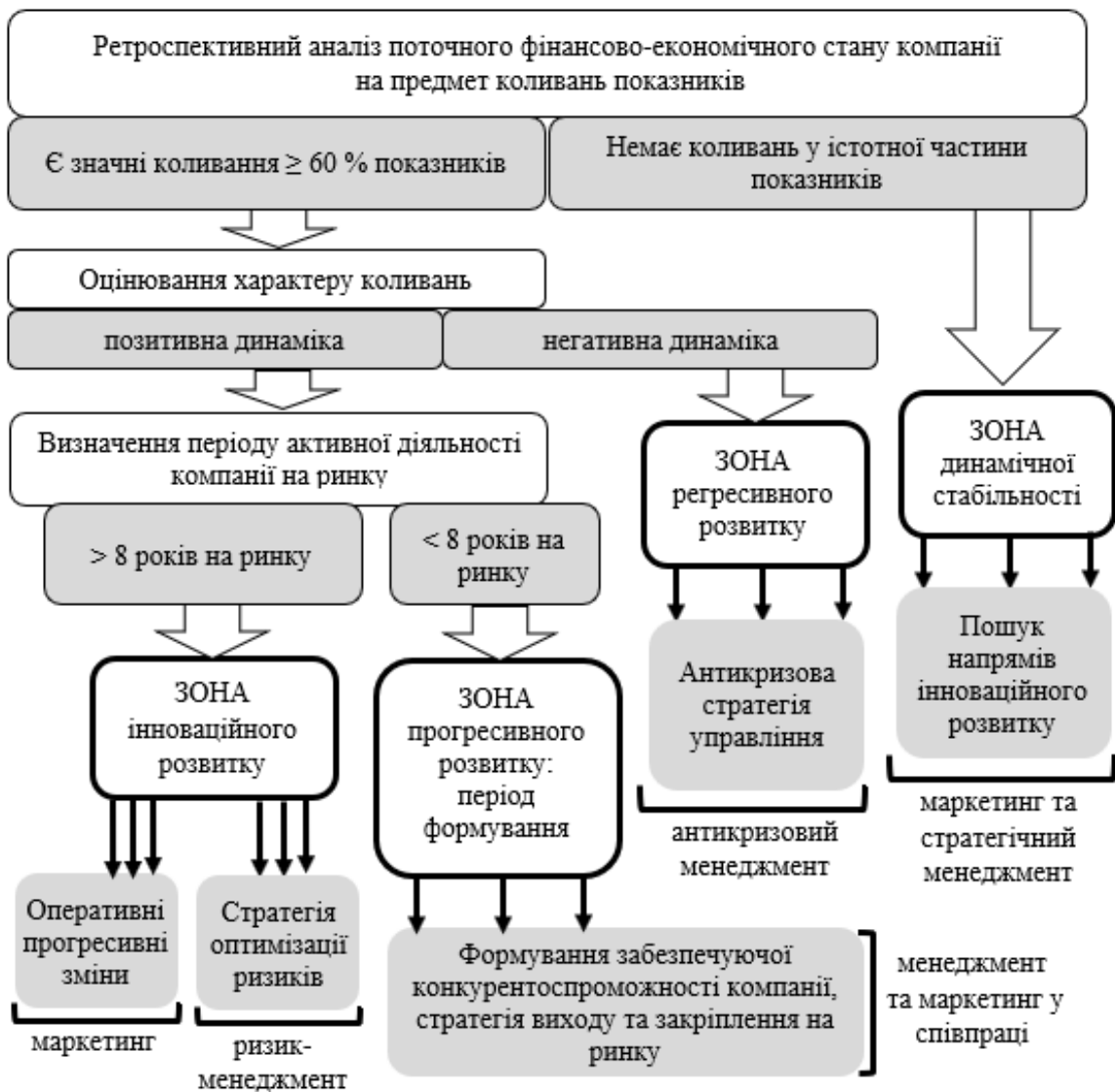

Рис. 2. Методика оцінки стану управління фінансово-економічними результатами діяльності страхової компанії з позиції тактичного та стратегічного управління

Джерело: розроблено автором

менеджмент компанії може оцінити необхідність стратегічного управління за підходами Пагас О.О. та Забурмехи Є.М. [17], подумати про методи управління фінансовими ризиками, що можуть виникати у період бифуркації, за дослідженням Заволоки Л.О., Сіліної І.С. та Колеснік Є.О. [12] та зайнятися оцінюванням стресостійкості своєї компанії, використовуючи методичний підхід Єрмошенко А.М. [11].

Висновки. Таким чином, запропонований в даному дослідженні підхід додає завершеності питанню оцінки стану управління фінансово-економічною діяльністю страхових компаній та заповнює прогалини, що існували у методиці, враховуючи етап розвитку страхівика з середини, для забезпечення подальшого прогресивного розвитку на страховому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біла книга "Майбутнє регулювання ринку страхування" / Національний банк України : офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>
2. План підготовки проєктів регуляторних актів Національного банку України на 2022 рік / Національний банк України : офіційний сайт. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/06122021_883-no_plan2022
3. Семенча І.Є., Уаба А.Е. Аналіз сучасного стану трансформаційних змін на страховому ринку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2021. Вип. 39. С. 141–146. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-39-25>
4. Balytska M. V. Specifications of the sources of securing insurance company's financial stability. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3. № 1. P. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-1-4-10>
5. Величко Г.О., Сташкевич Н.М., Сташкевич О.С. Напрями удосконалення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2017. № 25. С. 79–82.
6. Кравчук Г.В., Бережна Т.А. Дослідження проблем формування фінансових результатів страховиків. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 1. С. 193–203.
7. Приступа Л.А. Оцінювання фінансової стійкості страхової компанії як базис управлінської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 16–22.
8. Шинкаренко О.М., Бразілій Н.М. Методичні аспекти аналізу фінансових результатів страхових компаній. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2015. Вип. 28. С. 164–173.
9. Говорушко Т.А., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія. Київ : НУХТ, 2012. 376 с.
10. Головіна В.В., Шірінян Л.В. Управління грошовими потоками страхової компанії. *Вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова*. 2018. Т. 23. Вип. 7. С. 161–164.
11. Єрмошенко А.М. Методичний підхід до аналізу стресостійкості страхових компаній. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 7. С. 369–377.
12. Заволока Л.О., Сіліна І.С., Колеснік Є.О. Методи управління фінансовими ризиками страхової компанії. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 2(13). С. 278–282.
13. Корват О.В., Мамедов Н.К. Теоретичні аспекти оптимізації збуту в страховій компанії. *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (Warsaw, 28th april, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2018. P. 32–35.
14. Корват О.В., Мамедов Н.К. Управління доходами страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.64>
15. Литвин А.В. Розробка дерев рішень для прогнозування фінансової кризи в страхових компаніях України. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2015. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6795/Lytvyn_Rozrobka_derev%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
16. Нєізнєзнє О.В., Огоновськє А.О. Інформєцієнє забезпечєнєнє мєнєджмєнтєу стрєхової компєнії. *Екєномїкє і суспїльствє*. 2010. Вип. 10. С. 643–650.
17. Пагєс О.О., Забурмєхє Є.М. Нєобхїднєстє стрєгєгїчнєго управлїннєя в стрєхових компєніях. *Вїсник Хмєльнїцькєго нєцієнєлєнєго унївєрситєту*. 2009. № 6. Т. 3. С. 156–160.
18. Фїнєнєсовий ринєк у цїфрєх / Нєцієнєлєнєй бєнєк Укрєїнї : офїцієнний сєйт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-veresni-na-rinku-nebankivskih-finustanov-dodalosya-34-kompaniyi-a-22-uchasniki-zalishili-rinok-rezultati-litsenzuvannya-ta-reyestratsiyi>

REFERENCES:

1. National Bank of Ukraine (2022) *Bila knygha «Majbutnje rehuljuvannja rynku strakhuvannja v Ukraini»* [White Paper "Future regulation of the insurance market in Ukraine"]. Kyiv. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4 (in Ukrainian)
2. National Bank of Ukraine (2022) *Plan pidghotovky projektiv rehuljatornykh aktiv Nacionaljnogho banku Ukrainy na 2022 rik* [Plan for the preparation of draft regulatory acts of the National Bank of Ukraine for 2022]. Kyiv. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/legislation/06122021_883-no_plan2022 (in Ukrainian)
3. Semencha I., Ouaba A. (2021) Analiz suchasnogho stanu transformacijnykh zmin na strakhovomu rynku Ukrainy [Analysis of the current state of transformational changes in the insurance market of Ukraine]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economics and the Blues of the World*, vol. 39, pp. 141–146. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-39-25>
4. Balytska M.V. (2017) Specifications of the sources of securing insurance company's financial stability. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 3, no. 1, pp. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-1-4-10>
5. Velychko Gh.O., Stashkevych N.M., Stashkevych O.S. (2017) Naprjamy udoskonalennja finansovoji stijkosti strakhovykh kompanij [Directly improve the financial stability of insurance companies]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management*, no. 25, pp. 79–82. (in Ukrainian)
6. Kravchuk Gh.V., Berezhna T.A. (2016) Doslidzhennja problem formuvannja finansovykh rezul'tativ strakhovykh kompanij [Research of problems in the formation of financial results in insurance companies]. *Problems and prospects of the economy and management*, no. 1, pp. 193–203. (in Ukrainian)
7. Prystupa L.A. (2019) Ocinjuvannja finansovoji stijkosti strakhovoji kompaniji jak bazys upravlinsjkoji dijalnosti [Assessing the financial stability of the insurance company as a basis for management activities]. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences*, no. 2, pp. 16–22. (in Ukrainian)
8. Shynkarenko O.M., Brazilij N.M. (2015) Metodychni aspekty analizu finansovykh rezul'tativ strakhovykh kompanij [Methodological aspects of the analysis of financial results of insurance companies]. *Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences*, vol. 28, pp. 164–173. (in Ukrainian)
9. Ghovorushko T.A., Stecjuk V.M., Tolstenko O.Ju. (2012) *Upravlinnja finansovuju dijalnistju strakhovoji kompaniji z metoju zabezpechennja jiji efektyvnogho rozvytku* [Management of financial activities of an insurance company in order to ensure its effective development]. Kyiv: NUHT. (in Ukrainian)
10. Holovina V.V., Shirinian L.V. (2018) Upravlinnja ghroshovymy potokamy strakhovoji kompaniji [Cash flow management of an insurance company]. *Bulletin of Odessa National University named after I. Mechnikov*, t. 23, vol. 7, pp. 161–164. (in Ukrainian)
11. Jermoshenko A.M. (2016) Metodychnyj pidkhid do analizu stresostijkosti strakhovykh kompanij [Methodical approach to stress analysis of insurance companies]. *Current economic problems*, no. 7, pp. 369–377. (in Ukrainian)
12. Zavoloka L.O., Silina I.S., Koljesnik Je.O. (2019) Metody upravlinnja finansovymy ryzykamy strakhovoji kompaniji [Methods of financial risk management of an insurance company]. *Priazovsky Economic Bulletin*, vol. 2(13), pp. 278–282. (in Ukrainian)
13. Korvat O.V., Mamedov N.K. (2018) Teoretychni aspekty optymizaciji zbutu v strakhovij kompaniji [Theoretical aspects of sales optimization in an insurance company]. *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference*, Warsaw, 28th April, pp. 32–35. (in Ukrainian)
14. Korvat O.V., Mamedov N.K. (2019) Upravlinnja dokhodamy strakhovoji kompaniji [Income management of an insurance company]. *Efficient economy*, no. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.64>
15. Lytvyn A.V. (2015) Rozrobka derev rishenj dlja prohnozuvannja finansovoji kryzy v strakhovykh kompanijakh Ukrainy [Development of decision trees for forecasting the financial crisis in insurance companies of Ukraine]. *Scientific notes of NaUKMA. Economic sciences*. Retrieved from: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6795/Lytvyn_Rozrobka_derev%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y (in Ukrainian)
16. Njeizvjestna O.V., Oghonovsjka A.O. (2010) Informacijne zabezpechennja menedzhmentu strakhovoji kompaniji [Information support for the management of the insurance company]. *Economy and society*, vol. 10, pp. 643–650. (in Ukrainian)
17. Paghas O.O., Zaburmekha Je.M. (2009) Neobkhidnistj strategichnogho upravlinnja v strakhovykh kompanijakh [The need for strategic management in insurance companies]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, no. 6, vol. 3, pp. 156–160. (in Ukrainian)
18. National Bank of Ukraine (2022) *Finansovyj rynek u cyfrakh* [Financial market in numbers]. Kyiv. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/u-veresni-na-rinku-nebankivskih-finustanov-dodalosya-34-kompaniyi-a-22-uchasniki-zalishili-rinok--rezultati-litsenzuvannya-ta-reyestratsiyi> (in Ukrainian)